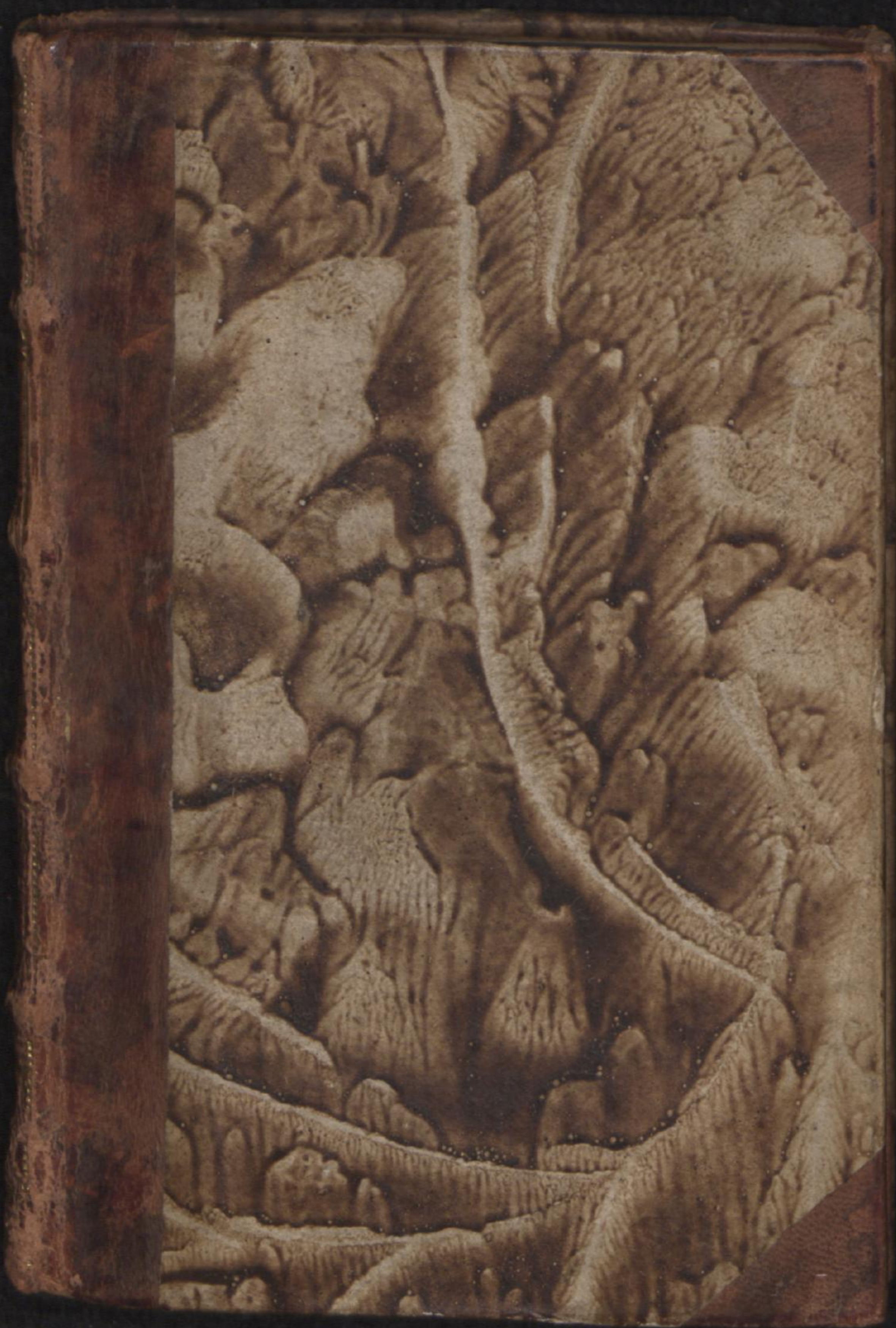

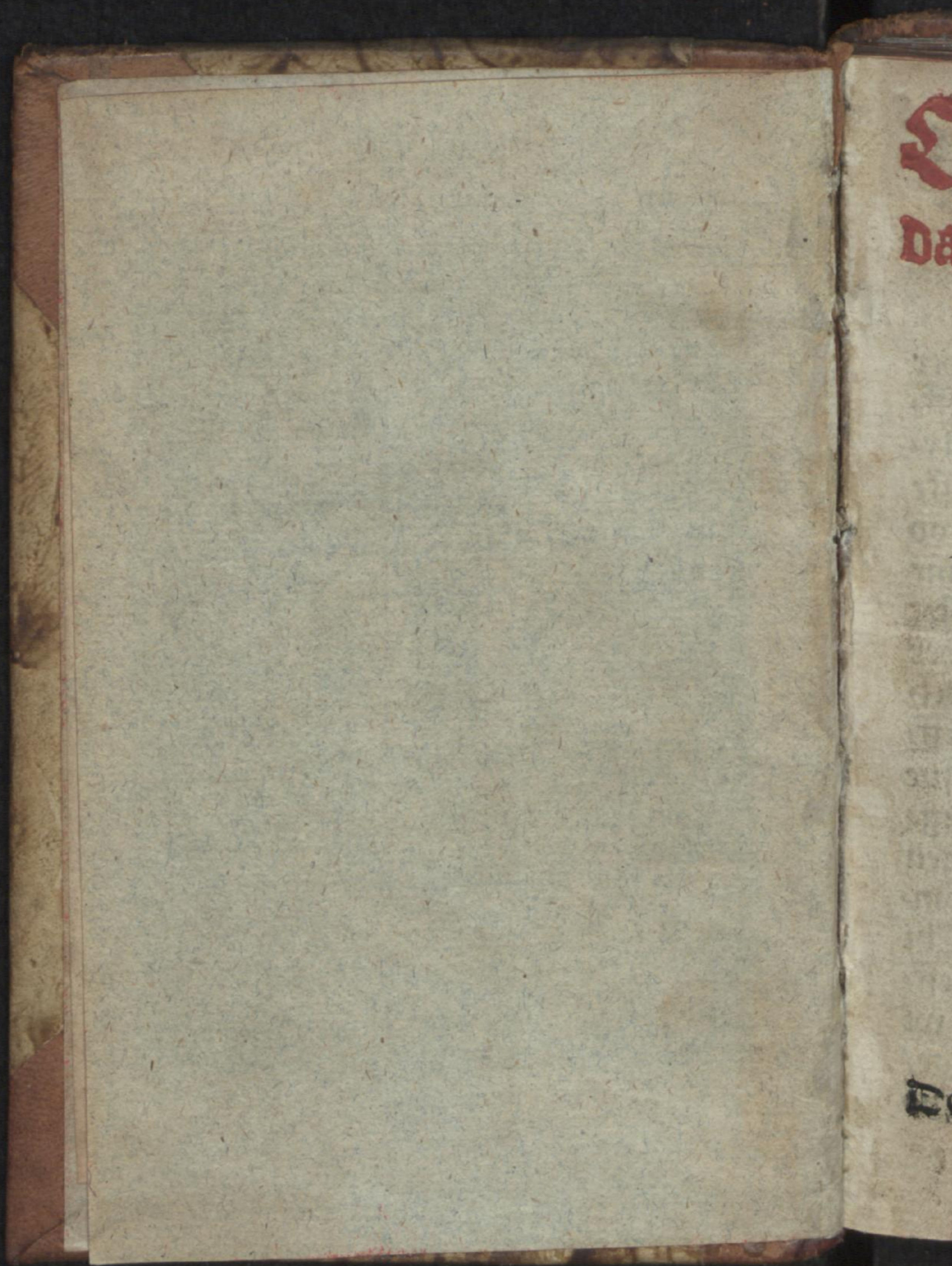

M Fischer fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Suppleret 1924 med Fotografier
efter Eksemplaret i Deichmans
Bibliotek i Kristiania.

Om Dommedagē/en nyttelige Tractat/tilsammen screffuit och fordansket aff Nicolao Palladio Aar 1558.

Wi skulle alle stickis for Christi Domstoel. Rom: xiiij.

Erlig och Velbyrdig

Mand Jahan Friis til Hesselager Kong: Ma: Canceller sin gunstige Herre oc Patron.

Effterdi min fromme her Canceller / det er vist / effter den hellige scrifftis lydelse / ath alle Menniske skulle dø oc siden staa op aff døde igen / och komme for Dom / da bør fordi huert Christet Menniske / ath vere altid fortenckt her vdi / oc idelig komme dødsens tid / och domsens tid ihu / paa det wi kunde leffue Gudfryctelige her i Verden / soffue heden i Herren / met en god samuittighed / oc siden met alle Guds Helligen bliffue bestādige for Jesu Christi Domstoel / och indgaa i det euige liff / Thi vor gandske induortis / oc vduortis leffnit skal io vere der heden rett / ath wi kunde paa den dag / bliffue bestandige /

huo

huo som da bliffuer bestandig/ vel den/ til euige tid/ Men huo som da icke bliffuer bestandig/ væ den til euige tid. Derfaar skulde huert Menniske skicke sig der effter i tide / met en aluorlige och hiertelige Pænitentz/ oc syndsens offuergiffuelse met det aller første / Thi wi haffue intet breff paa vort liff/ wi ere her borte snarere end wi veed selff aff/ Gud giffue oss ellers en salig stund/ naar det skal vere for aluorde/ Da/ efftèrdi(disuer) der findis mange Epicureer ocsaa i disse lande som klarlige giffue til kende met deris skendige leffnit/ at de huercken tro de skulle opstaa aff døde/ eller de skulle komme for Dom/ oc gøre Regenskab. Item/ de tro icke at der er Dieffle och Helffuede til etc. For deris skyld och dem til vnderuisning/ oc aduarsel/ haffuer ieg ladt denne lilde Bog vdgaa paa danske/ ath de skulde paa Dommedagen intet haffue at kunde aarsage sig met.

Der nest haffuer ieg ladet dette vd-

gaa

gaa alle fromme Christne til trøst och glæde / iblant huilcke eders Verdighed er ocsaa vdualt til det euige liff oc salighed / i det / E. V. haffuer Gud ker / oc altid i mange maade / forfremmet hans hellige Kircke / oc ord i disse Lande / hānem til ære / oc māge til salighed / Huor for Gud almegtiste skal vide E. V. tacksigelse paa Dommedagen. Haffuer ieg fordi ladet denne Tractat om Dommedagen vdgaa / vnder E. V. naffn / oc screffuit E. V. den til / Først at mānge andre skulle haffue den dis kerere / oc løst oc vilie til at læse / heller høre den læse / dem selff til euige nytte oc gaffn. Der nest / E. V. til en euige tacksigelse / for de store och mangfoldige velgerninger E. V. haffuer altid beuist mig / saa vel som mange andre fattige Studenter / som haffuer daglige vnderholding aff E. V. baade i Københaffns Vniuersitet oc anden steds / Huor saar den almegtiste Gud skal i sin tid rigelige beløne E. V. som beløner alle gode

gernin-

gerninger/besynderlig som beuisis mod hans hellige ords Tienere / som vor Herre Christus selff siger. Matth: x. Huo som giffuer/en aff disse minste en dryck kalt vand i min Discipels naffn/ sandelige siger ieg eder / hand skal icke miste sin løn/Vor Herre Jesus Christus vere altid met eders Verdighed/ oc beuare E. V. met liff oc siel til det euige Liff.

Screffuit 26. Feb.
Aar 1558.

Eders Verdigheds villige tienere
Nicolaus Palladius.

ALle suaare vnderlige och vnyttelige Tancker/ som ith Menniske kand føre kõme/ om Dõmedagen (vden for den hellige Scrifft) dem skal mand lade fare/ oc aleniste tro/ oc anãme det/ som Guds Ord obenbarer oss der om. Oc paa det wi kunde bliffue der hart ved/ vil ieg i denne lilde Bog om Dommedagen forhandle sex stycker/ aff vor Herris Jesu Christi Predicken / huilcken/ som bescriffuis aff den hellige Euangelist/ Matth: i det xxiiij. oc xxv. Capit:

Det første stycke er/

Om de vnderlige tegen/ der skal gaa for Dommen.

Det Andet.

VOr Herris Jesu Christi aluorlige formaning / huorledis Guds vdualde skulle skicke sig i saadan farlig tid / paa det de kunde altid

altid vden forskreckelse / met ith gladt Hierte bide oc vente hans herlige tilkommekse.

Det Tredie.

Huorlunde det skal gaa til paa den samme tid/Guds Søn vil komme ned i Skyerne/oc holde Dom.

Det Fierde.

Huorlunde det skal paa samme tid haffue sig / met de dødis Opstandelse.

Det Femte.

Huorlunde oc met huad form oc skick Dommen skal holdis.

Det Siette.

Huad for ith vesen der skal bliffue i det tilkommendis leffnit / baade hoss Guds vdualde / och hoss alle fordømpte Mēniske/huilcken vbegribelige glæde de frōme skulle da offuer kōme/

 oc huilc-

oc huilcken ere sigelige oc euige streff de onde oc fordømpte skulle offuer gaa.

Naar disse sex stycker bliffue forhandlede / aff Guds naade / da forhobær ieg visselige / ath mange som dette høre eller læse / bliffue der met opuacte til retning oc bedring och til al Gudfryctighed. De andre wgudelige Epicureer som saadan Christi Predicken foracte oc bespaatte / oc sige / det haffuer ingen nød / Det er end nu langt til domme Dag / lad oss æde / dricke / samle oc tele penninge / oc vere glade etc. De skulle før end de see sig om / høre aff Guds Søn en skreckelig Dom offuer deris hals / Gaar bort i formaledidede etc. Oc endog de mene de ere visse paa at det er end nu langt fram til domme Dagen / dog ere de wuisse paa deris døds stund / Thi it mennisk is døds stund er hans dõme Dag / oc met huad hiertelau hand dør / met det samme kõmer hand for Dom / Thi / endog Legẽmet leggis ned til huile vdi Graffuen /

Dog

dog farer Sielen vd aff Legemet he-
den til den sted / vdi huilcken Gud
haffuer beskicket/ en skal bliffue vdi til
domme Dagen/ oc tager met sig enten
en ond /eller en god samuittighed/ En-
ten en viss forhoffning til den euige sa-
lighed/ eller en viss fryct for den euige
Fordømmelse.

Om de visse Tegn som
skulle komme for Dommen.

Det første Tegn.

DEr skulle mange
komme i mit
naffn / och sige /
Jeg er Christus / oc skul-
le bedrage mange.

Endog dette første tegen kand for-
staais om alle haande slags Ketteri/
Dog effterdi Christus taler her om ith
besynderlig tegen for Dommedagen/
ath mange skulle giffue for at de ere
Christus / oc locke folck til sig met fal-
ske vnderlige gerninger etc. Da meen
hand fordi besynderlige den ypperste oc
hoffuit Ketter/som er Pauen i Rom/
met alle sine Hoffsinder / huilcken som
haffuer opfylt oc vdrettet saadan Chri-
sti Propheci/at hand haffuer kaldit sig
Vicariũ Christi/oc vnder Christi naffn/
haffuer fuldkõmet al sin Løgn oc Be-
dregeri / som S: Pouel bescriffuer om
hannem 2. Thessal: 2. Hand haffuer
ocsaa vduist folck i Orcken at søge och
lede mange steder effter Christum/Och
haffuer kommet mange løngenactige
Jertegen aff sted/saa at de vdualde(om
det vaare mueligt) kunde ocsaa bliffue
forført der met / Der faare / betyder
(vden tuil) dette første tegen/ Pauen i
Rom/oc hans Rige oc Lerdom.

Krig

II.

Krig oc Aarloff skal mand faa meget ath høre/ Jth folck skal vere imod det andet/ oc it Rige imod det andet.

III.

Der skal kõme Pestilentz met Braddød/ och atskillige Siuger/ Hũger/ Dyrtid / och stor Jordskel.

Vor Herre Christus blander her nogle tegen sammen som almindelige haffue skeed i lang tid/ Och dem setter hand der faar paa maalet/ at hand altid fra en tid til en anden / vilde der met holde

holde sine vdualde til Guds Fryct/ oc talede saa met sine Disciple der om lige som domme Dagen haffde stray verit forhanden/oc formanede dem der faare at de skulde vaage/och bede/ Oc haffuer vor Herre Christus giort saare vel imod sin Kircke/at hand haffuer fra Apostelernis tid formeldelst saadanne tegen/formanet hende til Gudfryctighed. Men nu ere saadanne tegn visse bud / at domme Dagen er icke langt borte/efterdi sāme tegen bliffue nu til fulds opfylde / som wi forfare huorledis Krig oc Aarloff / wuonlige siuger tage offuer haand/oc kommer it dyrt Aar effter det andet / saa ath den Grøde som er paa iorden oc i Haffuit forminskis/oc alle Creatur forargis/ oc om det skeer end vnder tiden at der kommer it fructsommeligt Aar/ eller thu/ da bliffue alligeuel de fattige vdsuede aff Aagerkarle / Korn Puger/ atskelige tynge etc. Saa at de kunde icke lenger bliffue ved / huor skulle

de paa det siste tage det / Verden kand icke saa lenge staa / end hun maa io falde.

IIII

Mectige forfærelse/ och store tegen aff Himmelē/som skulle siunis.

V

Apostler/och apostolische Mend / skulle lide forfølgelse / och fortryckis for det hellige Euangelii skyld.

Dette begyntis strax i Christi och Apostlernis tid / Oc endog saadan forfølgelse bleff siden noget stille vnder nogle fromme Keysere / som haffde anammit den Christelige Tro / Dog haffuer Pauen i Rom faar 800. Aar siden/

siden/ stray hans Antichristiske Rigis begyndelse / aff nv anret saadant grue-ligt Mord oc Tiranni/ oc taget man-ge lerde Mend/ oc fromme/ aff dage/ huilcke som saa hans verstygelige Aff-guderi/oc Ondskab/lagde sig der imod/ oc vilde icke tilbede den Babyloniske Hore/Oc met huad grueligt Mord oc Tiranni / hand legger sig imod alle dem i dag som kalde sig Euangeliske eller Lutherske / det forfare mange fromme Christne i mange lande / saa at mand maa vel sige met sanden/ ath den Antichristiske Tyranni haffuer i it halt hundrede Aar önckelige ladet mordet flere Christne end tilforne elluff-ue tyranniske Keysere haffue giort/ Oc saadan Dieffuels Tyranni oc Mord/ bliffuer hand varafftig vdi / til saa lenge hand bliffuer slet ödelagt for-medelst vor Herris Jesu Christi her-lige tilkommelse/som S: Pouels Pro-pheci lyder.

Ond-

VI.

Ondskab skal voxe/ io mere oc mere/ oc menlige vdi alle faa offuerhaand.

Dette er ocsaa en aff de besynderligste Dommedags tegen / som skulte haffue sin fuldkommelse icke langt for Dommedagen/ oc giffue Gud aarsage til/ at forkorte disse siste dage. Wi føle io/ oc forfare nu/ at det er icke mueligt/ at Menniskens Synder och Ondskab kunde bliffue støre end de nu ere/ Och der hielper ocsaa mange øffrigheds Mend til/ huad de kunde /i det de legge deris Suerd ned/ oc ville icke straffe Synden / Men oplade alle Dørre oc Vinduer/ ath Ondskab kand faa indgang / oc løb/ huor som ingen straff er/ der er ingē fryct/ huor ingē fryct er/ de

gø

gør Kød och Blod / huad dem løster/ Naar de haffue deris fri villie da er det ingen maade met Synd och atskillige Guds Fortørnelse/ men Mēnisken fal-de da / i lenger i dybere i Synd/ til saa lenge en kand icke komme lenger frem i Ondskab/ som wi nu (disuer) alle see for øyne/ oc klage oc græde der offuer.

Vdi alle thi Guds bud Ord for-fare wi klarlige / huorledis Synd och Ondskab ere nu komne paa det aller høyste.

O Gud giffue det/ at huer aff oss kunde rette oc bedre sig/ paa det den off-uerflødige Ondskab skulle icke met det snariste omkring støde Himmel och Jord.

VII
Kerlighed/ Mildhed/ och Miskundhed / skal kølle och fryse bort vdi folck.

Dette

Dette er den Fruct/ der kommer aff Ondskab / naar den tager offuerhaand/ som mand pleger at sige/ Dato vno inconuenienti / sequũtur plura/ Den ene Synd flyder aff den anden/ saa at disse dyder ere icke aleniste forkølede/ Men plat vdslucte/ saa ath denne vor Herris Christi Propheci er aldelis opfylt/ oc Dômedagen bør nu at komme.

VIII.

Rigens Euangelium skal bliffue predicket offuer al Jorden for alle Heninger / til ith vindesbyrd offuer alle folck/ och da skal enden komme.

Hoss dette ottende tegen setter vor Herre Christus ith besynderligt ord/

oc siger at strax der effter skal Verden faa ende/naar hans ord oc Euangeliũ bliffuer predicket offuer den gandske Verden / Paa det wi kunde vere visse paa dette tegen/da ligger der stor mact paa ath wi forstaa vor Herris Christi Ord ret/Oc er det icke Christi mening/ saa som somme tencke/At Euangelium skal for Dommedagen predickis paa en tid til lige offuer al Verden / hoss Jøderne / Tørckerne och Heningerne Men det er Christi menig/at hans hellige Aposteler/oc deris effter kommere skulle saa vdsprede det hellige Euangelium / at det skal kōme hen til verdsens ende/saa at det kand icke kōme videre/ Der effter(siger hand)at hand vil strax komme/oc lade samle til sig/ i sit euige Rige alle dem som haffuer ladet sig omuende til hannem formedelst sit saord/ Effter denne mening taler ocsaa S. Marcus nogit klarliger oc siger/at før end Christus kōmer/da skal Euangelium

gelium predickis for alle Henninge.
Mand tør icke tencke eller haabe/ath
der skal for Dommegen bliffue en
Faaresti/ oc ath alle Mennisker skul-
le anamme Euangelium / Det sigex
icke heller scrifften / Jcke tør mand
heller haabe ath det skeer nogen tid/
Efftersi Jødderne paa den ene side ere
bleffne varafftige i deris haardnac-
kedhed och vantro vdi 1500. Aar / oc
bliffuer i lenger och mere forherdet
och forblindet / effter vor Herris
Christi egen Dom / som hand setter
Matth: xxj. Cap: J den Parabel
om Vingaarden/ Paa den anden side
haffuer det sig lige saa / i gandske
Morgen Land/ som haffuer nu vdi
900. Aar faldit fra troen / och bliff-
uit varafftig i Mahomets skreckeli-
ge Guds Bespaattelse / och bliffue
ocsaa (vden tuil)indtil verdsens ende
i saadan blindhed / effter vor Herris
Christi Sententz och Dom / som er

affsagt offuer dem / och offuer mange andre lande / Luc. i det 14 Cap: i den lignese / om den store naduere. Non gustabunt / De skulle aldrig smage min naduere. Paa den tredie side / i den største part aff Europa ere / och bliffue mange besuarede met Antichristiske Tyranni oc Affguderi indtil Dommedag / effter S. Pouels Propheci som hand scriffuer 2. Thessal: 2. At Antichrist skal bliffue ind til vor Herris Christi Tilkommelse / ved huilcken hand skal aldelis ødeleggis / Skal hans Rige saa lenge bliffue standig / Da kand der io icke paa religionens och troens vegne / bliffue i Verden en Faaresti. Der faar (som før er sagt) er vor Herris Christi mening icke / at alle lande oc Riger i Verden skulle faar Dommedagen anamme Euangelium / men at det skal vdbredis mange sted i Verden / ocsaa til verdsens ende / saa at det kand icke komme lenger / huicken vor Herris Christi Propheci / der er nu opfylt / i det

det at Euangelium (Gud vere loffuit) er kommen hen til Ryssen / Pryssen Danmarck / Suerige / Norrige / Jsland / Ferø / Lifflandetc. Oc saa langt hen / som mand kand spørge / ath der boer folck / Saa ath efftterdi Euangelium haffuer tilforne verit prædicket offuer al Verden / och er nu kommen til verdsens ende / da er Christi Propheci opfylt / som hand siger here / at naar dette tegen er ganget for sig / saa skal Verden haffue ende.

IX.

Mand skal i de siste dage icke tencke paa andet / end æde oc dricke / oc kresme legémet / och vere da aller mest omhyggelig for sin nering.

X.

Mand skal oc da byg-ge oc plante aller mest/ naar mand skal alder minst haffue der aff.

Huorlunde skal en Christen skicke sit

leffnit i denne onde Verden at hand kand met ith gladt hierte oc samuittighed/ forbide den neruerendis vor Herris Jesu Christi tilkõmelse.

PAa det/det skal i denne siste onde och farlige tid/ io icke fattis paa vor Herris Christi vegne/ath wi kunde vndgaa den euige Jemmer och nød

Nød effter Dommedagen / saa formaner hand alle fromme Christne/ oc lerer dem huorledis de skulle skicke deris leffnit/ oc berede dem imod hans tilkömelse/ ath de kunde bliffue bestandige for hans Domstoel. Oc den samme sin formaning forfater hand vdi fem lignelser.

Den Første lignelse.

Seer til Figen træit/ oc alle andre træ / Naar som de faa knopper/ da see i paa dem/ oc mercke at Sommeren er nerlige saa naar i see alt dette begyndis/ da vider at Guds Rige er nær.

Den første formaning begynder vor Herre Christus aff denne lignelse/ som huer mand vel kender/ at efftterdi/ wi vide aff voris egen fornumstighed/ at naar Træer begynder at knoppis/ at Sommeren er da nær / och legge vind paa at wi kunde da forhuerffue oss no-git til vinter tæring/ oc icke lenger sidde, oc lure bag Kackeloffuenen/ huor meget mere ligger oss mact paa/ at wi ere for-standige til at berede oss mod den euige Sommer/ at wi kunde komme aff met den horde och vrolige Vinter som wi lide her i Verden. Da / efftterdi wi ere nu i den siste tid/ i huilcken Træerne knoppis/ det er/ Alle den yderste Dom-megags tegen ere nu offuerflødelig opfylt/ oc den euige Sommer er nu for døren/ saa bør oss fordi/ vden videre forhaling / ath giffue oss (met it gladt hiertte) vd aff denne mørcke/ røgede / oc stinckende Stuffue / hen vd til ith dey-ligt solskin/ ocsom smucke liusens Børn/ afflegge mørckhedens gerninger/ och

vandre

vandre i liusit / och der hoss / lade alle dem bliffue i mørckhed / som icke ville see Euangelij klarhed / til saa lenge vor Herre Christus met sin tilkommelse / skiuder dem fra denne timelige mørckhed / hen til det euige Mørckhed.

Den Andē lignelse.

Det skulle i vide / at viste huss Faderen paa huad time Tyffuen vilde komme / da vaagede hand io / oc lode hānem icke bryde ind i hans huss / Der faar verer oc saa bered / Thi menniskēs Søn kōmer naar i det icke acte.

J denne lignelse formaner vor Herre Christus oss at wi skulle giffue grangiffuelige act paa Dommedags tid/ Naar wi ere der visse paa/ saa formaner hand oss nu fremi i denne lignelse/at wi skulle see oss fuld vel faare/ at wi faa icke skade paa vor siels gods/ befaler oss at gøre / som en snild Hussfader pleyer at gøre / hand beuarer sit huss/ oc giffuer act paa alle Dørre/om de ere vel tillucte / før hand gaar til Seng/at hans gods oc gaffn kand bliffue i fred for Tyffue oc Skalcke/ och er det saa hand ved stunden paa huilcken Tyffuen vil bryde ind / da lycker hand icke Dørren aleniste / Men hand vaager til met. Tager mand saa flitelig vare paa forgengelig ting /huor meget mere bør oss ath foruare vort euige Ligendefæ / efftersi det er en stor snedig Tyff der gaa omkring oss dag och nat/saa at wi kūde icke vere it øye blick fri faar hannem/ Ville wi fordi vere saa vindskibelig at for vare vort Aandelig oc

lig oc

lig oc euige Rigdom / som wi foruare forgengelige tingist / da gick det saare vel til met oss / Dieffuelen skulle vel da giffue tabt/oc Dommedagen skulle icke offuer falde mange Menniske / som en Snare/eller som en Tyff om naten/ (Effterdi Tyffuen(det er Dieffuelen)er idelig for vor dør/da formaner Christus oss at wi skulle giffue act paa hãnem at hand stiel icke fra oss/det wi skulle haffue gaffn aff til euige tid.

Den Tredie lignelse.

Huilcken er den tro Suen som Herren haffuer set offuer sit Tiunde at hand skal giffue dem deris spisning i rette tid?

Salig

Salig er den Suend/ som saa gører det naar hans Herre kommer/ sandelige siger ieg eder hand skal sette hannem offuer alt sit gods.

I denne tredie lignelse giffuer vor Herre Christus oss ith got raad/ oc lerer oss/huort hen wi skulle legge vort timelig gods/at wi kunde finde de samme vel foruarit paa Dommedagen/ oc tage dem met oss hen i det euige Liff/ Oc er dette vor Herris Christi raad oc mening/ Først at wi skulle ihukomme/at wi ere ekon suenne oc icke Herrer offuer vort gods/ Der faar maa wi icke bruge dem/som oss løster/Men effter hans villie som haffuer set oss til hussholdere der offuer.

Til det andet/skulle wi vere for-
siunlige/oc rettelige bruge samme gods
oc vel betencke huorledis wi kunde gø-
re nytte oc gaffn der met vor Herre til
villie/oc begribis denne gandske han-
del her vdi/at lige som en huss Fogit/
som vil fortiene tack aff sin Herre/ hād
bruger sin Herris gods icke aleniste sig
oc sine Børn til gaffs / Men ocsaa vd
deler det i timelig tid/ til de andre tie-
nere i Hussit. Saa skulle wi i lige maa-
de icke helder lycke vor Herris och
Guds Gaffuer i Kister/at ville behol-
de dem til oss och vore Børn aleniste/
eller wnyttelige fortere dem / Men wi
skulle mildelig vddele Guds Gaffuer
til andre nødtørfftige Menniske/Saa-
danne arme Menniske ere de rette Ki-
ster vdi huilcke wi skulle samle vor Li-
gendefæ/oc de samme skulle(met deris
vindesbyrd) antuorde oss de samme
Ligendefæ igen i den anden Verden/
oc Christus skal da selff tale til oss paa
de fattigis veghe/oc tage sig saadanne
vaare

vore velgerninger til/oc sige/Jeg vaar hungerig och i haffue spisit mig/ Jeg vaar tørstig/oc i gaffue mig ath dricke etc. Der faar siger hand Luc: 16. Cap: Gører eder venner aff den wretferdige Mammon/ at naar eder fattis/de kunde da tage eder i de euige Bolige. Det skal skee met de fattige deris Vindesbyrd/som de skulle paa Dommedagen/ giffue alle dem som haffuer hulpet dem her i Verden i deris store Nød och Trang.

Her skal nu huert Menniske prøffue sig selff om hand haffuer her til dags/i denne farlige tid/lyd vor Herris Christi tro formaning oc raad at/ om hand haffuer indluct sit gods i de fattigis hender som ere de rette himmelske Kister/huo her til/saadant haffuer forsømit/den skal end nu bære flux vd til de fattige/før end Verden paa Dômedagen begynder at brende/som S: Peder siger / ath Elementerne

skulle

skulle da smelte/ och det gandske Jor-
derige skal brende / huo der vil icke
da lide skade paa sit gods / den skal
nu legge det i de rette iern Kister/
som ere de fattigis hender oc
skød/ da er det saare vel for-
uarit/ Men huo som her
vdi icke vil lade sig si-
ge/ den kād icke
bliffue hulpen
paa Dom-
medagen.

Den Fierde lignelse.

Da skal Himmeris Rige lignis ved thi Jõfruer / som toge deris Lamper/ oc ginge vd imod Brudgommen/ de kloge de toge Olie met sig i deris Kruse och Lamper etc.

Her deler vor Herre Christus fremi sit gode raad met oss/ oc lerer oss huorlunde wi skulle haffue oss/ met vore aandelige Gaffuer/ som er /Troen Guds Fryct/ Guds Kundskab / Kerlighed/oc andre sielens Ligendefæ. Oc er dette vor Herris Christi mening/ Først at de som ere retsindige Christne/oc

17

ne/oc haffue icke lagt ſig til ath ſøffue
haardelig met de dorlige Jomffruer/
de ſkulle nu i denne ſiſte tid / ſaa be=
ſkicke al deris handel oc veſen/lige ſom
de der bider effter Brudgommen/ſom
er noget ner/oc ville gaa imod hannem/
fra deris huſſ oc al deris eydom. Da/
effterdi wi ere nu i den ſiſte tid/oc Ver=
den vil ſige oſſ gode nat / och vor kere
Brudgom Jeſus Chriſtus er ſnarlige
ventendis ned aff Himmelem/ da bør
oſſ fordi at ſla vor hu oc ſind fra denne
verdſens Forgengelighed oc Forfenge=
lighed/oc haffue huſſ oc iord lige ſom
wi haffde der intet aff / och beſidde
gods oc penninge / lige ſom wi beſaad
det icke etc. Men lad oſſ haſtelige
giffue oſſ paa veyen imod vor kere
Brudgom/oc affuende vore hierter oc
tancker fra alt det ſom er bag oſſ / och
vere ſmuckt berede oc beſkicket til ath
gaa imod vor kere Brudgom Jeſum
Chriſtum.

Til det andet/om det er ſaa/Brud=

 gommen

gommen kōmer icke end paa den sam-
me stund / som wi haffde ventet han-
nem / Da skulle wi vocte oss / wi vende
oss icke til bage igen / och falde i dyb
søffn / met de daarlige Jomffruer / och
hender det sig saa / wi slumme noget /
hoss de snurckende Jomffruer / Da skul-
le wi ligeuel lettelige vogne / och see oss
omkring / och altid giffue act paa om
mand kand høre Brudgommens for-
løbere eller Trumme. I saa maade
haffde den hellige Hieronimus Dom-
medagen i idelig ihukommelse / at huad
heller hand soff eller uogede / Da tøcte
hannem hand hørde altid vor Herris
Christi Basun lyde / oc klinge i hans øu-
ne / och det er nu tolff hundrede Aar
siden hand leffde / effter huilcke wi ere
nu meget nermer Dommedagen / da
burde oss fordi nu alsom mest altid ath
tencke paa samme Basune.

Til det tredie / vdkreffuer vor
Herre Christus aff oss i denne lignelse
besyn-

besynderlige/at wi io beflitte oss effter/
icke aleniste ath haffue Lamper i vore
hender/men at wi tage ocsaa Olie met/
paa det at naar der kommer ith anskreg
ned aff Himmelen/ ath wi da kunde
tende vore Lamper oc komme dem til
at brende/paa det wi skulle icke vandre
i mørcke / met de daarlige Jomffruer
oc falde i Synd och Ondskab effter le-
gemmens begering / och leffue met en
ond samuittighed/och saa skammis och
forskreckis ved Brudgommens tilkom-
melse/Der faar skulle wi beflitte oss eff-
ter/ ath wi kunde tende vore Lamper
naar behoff gøris / det er / at wi kun-
de som de kloge Jomffruer vandre i
liusit / ath vore hierter kunde brende i
Troen til Jesum Christum/och i ker-
lighed til vor neste / och vocte
oss for Synd och Ondskab / paa
det wi kunde vere Christne baade
met naffn, och gerninger / och

 huert

huer stund oc øye blick vere bered/met ith gladt hierte och samuittighed/ath gaa imod vor kere Brudgom Jesum Christum.

Den Femte lignelse.

Lige som ith Menniske der vanderer offuer land/hand kalder sine Suenne til sig/oc antuorder dem sit gods/ Den ene gaff hand fem pund/Den anden thu/ Den tredie ith pund/och drog saa bort etc.

J denne lignelse er dette vor Herris Christi mening/at efftersdi dette ner-

uerēn-

uerendis leffnit er en tid/ som wi skulle
saae vdi/ oc siden høste i den anden Ver-
den/ som S: Pouel ocsaa scriffuer 1 Cor:
9. Da skulle wi fordi vel bruge denne
neruerendis tid / gøre det som gaat er
men wi haffue tid/ och stunder der til/
oc met en fuld oc mild haand vdsprede
vort Korn i Verden / effter som Gud
haffuer antuordet huer i seer lidet eller
meget i Secken/ met det visse forhoff-
ning at wi skulle i den anden Verden
indhøste hundrede fold igen/ aff det som
wi haffue saait her i Verden/ Der skal
icke vere ith Korn vdkast aff vore hen-
der til forgeffuis / Som S. Pouel si-
ger/ Labor vester non erit inanis in do-
mino/ Det skal komme altsammen her
frem igen oc bere fruct/ Men huo som
vil (met den vtro Suend) beholde sit
Korn i Secken / den skal paa Domme-
dagen (naar de andre fromme Suenne
indsamle met løst oc glede)hen stødis
met Seck oc Korn i de vduortis Mørc-
ken oc Helffuedis Augrund/ Summa/

huad gode wi saae her i Verden/ huer effter sine gaffuer det skulle wi inhøste igen i hin Verden / Och huad mand her beholder / begraffuer / packer i Kister/oc beuarer / Det skal effter Dommedagen/ brende paa den wtro suends Siel.

Dette giffuer ieg ekon met faa ord tilkende/oc beder fromme Christne/de ville videre betracte oc tage til hierte vor Herris Christi tro formanelser/huo sō dette icke efterfølger den maa bliffue til bage. Der vil nu (disuer)ingen formaning hielpe/Den største part aff denne Verden vil dog fare til Dieffuen/och det kand ingen affuerie / Det nødis wi til at lade saa ske/efferdi wi kunde icke forhindre det/Men oss bør flitelige at tage vare paa vort embede/ oc gøre met Verden alt det wi kunde oc formaa/ och lade siden gaa huor det kand etc.

Nu følger effter / huad ske skal / paa samme tid / som Dommedagen skal hastelige gaa for sig / Saa siger vor Herre Christus.

I

Solen oc Maanen skulle miste deris skin.

Met disse ord vil vor Herre Christus giffue tilkende / at naar Dōmedagēs tegen (som før bleffue oprengnede) ere frem farne / oc Menni sker foracte samme tegen / Da skal strax der effter komme en hastelig foruandeling / lige som det skede met Syndfloden / och met Sodoma och Gomorra / Solen skal i ith øye Blick skiule

 sit

sit skin for saadanne onde oc haardnackede Mennniske/ oc Maanen disligiste/ Nu seer mand Stiernene sidde feste paa Himmelen/ men da skulle de hastelige falde ned paa saadanne kødelige trygge Menniskers hoffueder.

Effterdi saadan foruandeling/ som da skal skee/ i Solen/ Maanen oc Stiernene/ oc i alle Elementer oc Himmelens Krefter/ Det skal hastelige ske/ før wi see oss om / Da er det tid paa/ wi leffue oc vandre i Guds fryct/ ath saadant skal icke falde oss hastelige offuer før end wi tage oss vare der faar/ Men er det saa/ wi ville intet acte dette / da skeer saadan hastelig forstøring lige vel/ Som Christus siger/ ath Himmel oc Jord skulle forgaa / Men disse hans ord skulle icke forgaa / men det skal gaa faar sig effter hans ords lydelse / saa ath hand skal komme til vor huss oc gaard/ naar wi tencke der minst paa.

Det gøris nu icke behoff at forklare

klare met mange ord / huad faar Jemmer/Elendighed/oc hierte Sorig/Menniſke ſkulle da fornemme / naar ſaadan ſkreckelige Mørcken ſkal ſkiule det gandſke Jorderig/Idelige forfarenhed giffuer ſaadant tilkende/ huor ſaare forſkrecket och bedrøffuede Menniſker bliffue/naar Solen vnder tiden ekon en time eller tho bliffuer formørcket/ och dog icke miſter alt ſit ſkin / och ſaadan Solens formørckelſe ſkeer nu tidere i denne ſiſte tid end til forn / til ith viſt tegen oc aduarſel/at hun vil nu ſnarlige haffue hellig afften/oc ſkiule ſit ſkin/ effter denne vor Herris Chriſti Prophecies lydelſe.

Forſkrecke wi nu met alle Creature/Naar Solen bliffuer ekon en liden ſtund formørcket / da kunde wi der aff betencke/huilcken banghed/oc bedrøffuelſe Menniſkers hierte ſkulle da offuer falde / naar Solen ſkal aldelis miſte ſit ſkin/ oc en tyck mørckhed ſkal gaa offuer Jorden.

Men efftherdi wi ville icke nu betenc-
ke saadant tilforne / da bliffuer saadan
mørckhed oss des mere for skreckelig
naar hun falder oss hastelig offuer. En-
dog de Ecclypses/eller Solens formørc-
kelse haffue deris naturlige aarsager/
oc skeer effter Himmelens oc Planeter-
nis løb/dog haffuer(vden tuil) Gud al-
migtiste forordinerit saadant/oc at det
skulde nu besynderlig skee tit oc offte/
paa det wi skulle paa mindis om den
rette/ endelige/oc fuldkommelige So-
lens formørckelse at naar/ i dag eller i
morgen / Solen skinner klarist om
middagen/och sidder høyste paa Him-
melen/oc vil da giffue oss valete/oc go-
de nat/och bliffuer kulsort / ath wi da
ere vel berede oc beskickede / paa det wi
kunde vndgaa / den euige Mørckhed
och indgaa til det euige liuss/Men/
ve ve / det folck / som da er forblin-
det och formørcket i sit hierte / och
samuittighed och haffuer leffuit vden
al Gude

al Guds Fryct / och er beladet met en ond samuittighed / da kommer hiertens formørckelse til Solens mørckhed/ och den ene mørckhed gør den anden io mere och mere forskreckelig.

Som wi ocsaa see aff daglige forfarenhed/huorledis folck(som haffue en ond samuittighed for deris misgerninger skyld) forskreckis och befrycte sig / naar de ere om natten i ith Huss / eller paa Marcken i mørck och mulm / och tyckis ath Dieffuelen er bag dem och vil paagribe dem / huilcken de dog aldrig haffue seet / huor aff wi kunde forstaa / huad for fryct och forskreckelse der vil bliffue paa ferde naar den rette euige Mørckhed skal endelige komme offuer saadanne onde samuittigheder / Gud giffue oss sin naade til / ath wi kunde see oss vel for / och saa skicke oss i denne tid / ath wi kunde

vdgaa

vndgaa denne forskreckelige och euige Mørckhed / och bekomme det euige Liuß/ved vor Herre Jesum Christum.

Stiernerne skulle falde ned aff Himmelen/ oc himmelens Krefftter skulle røris.

Paa det/at det skal io vere forskreckeligt nock paa samme tid/och at Herrens tilkömelse/skal hastelige met grum mørckhed / offuer falde de vgudeligis blinde hiertter/da skulle ocsaa Stiernerne falde ned aff Himmelen / effter som Solen oc Maanen haffuer mist deris skin/Oc paa det de skulle effter den fremfarne naadens tid/som de haffue foracter/fornemme oc føle/ Guds vnaade/ skreckelige Vrede/och euige Pine/ som dem da skal offuergaa / Da skal ocsaa det gandske Himmel/beuegis/knage oc søn-

sønder brydis. Giffuer en gammel Kornlade rummel oc bulder aff sig / naar en falder ned / huor meget hundrede tusinde gange mere / vil denne store Himmelske Hualning knage / oc bulder / naar en falder tilsammen.

Wi forfare selff / huorledis wi forskreckis oc bebre / naar ith huss eller ith stort træ budser ned ved siden eller bag oss / huor aff de kędelige tryge Menniske / kunde betencke / huorledis deris hiertter skulle, kølne aff redsel och fryct / naar den gandske høye Himmel skal falde ned met stor bulder / icke bag dem / eller ved siderne aleniste / men offuen paa deris hoffueder / At Himmelen skal forgaa / met saadan stor knagen oc bulder / det siger S: Peder i sin Epistel met klare ord / och siger / Herrens dag skal komme lige som en Tyff om naten / paa huilcken Himmelen skal forgaa / met stor knagen / oc Elementerne skulle smelte aff hede.

Oc da skal Menniskens Søns tegen obenbaris i Himmelen.

Huad dette skal vere for ith tegen / huilcket Euangelisten kalder Menniskens Søns tegen / vil ieg kortrelig giffue min mening til kende der om / finder ieg icke lige paa / saa kand en anden gøre det bedre / Och troer ieg for min person/ at det skal vere dette/ menniskens Søns tegen/ som Johannes i det 19. Capitel/ giffuer tikende/ aff Zachariæ Propheci i det 12. Capitel: ath Jøderne brøde icke vor Herris Christi Been sønder / men obnede hans side met ith Glaunde/ icke aff menniskens forset / eller paafund/ Men ath scrifften skulde opfyldis som siger/ J skulle icke sønder bryde nogen been paa hannem/ och en anden scrifft siger / J skulle see den i

haffue

haffue ſtunget. Denne Prophet maa vel dragis hid til diſſe vor Herris Christi Ord/ oc ſaa forſtaais/ ath Guds Søn før end hand giffuer ſig ned paa Dommedagen / da vil hand lade ſig ſee vnder Himmelen lige ſaadan ſom hand hengde paa Kaarſſit/ met blodige hender oc føder / och met it oben Saar i hans ſide/ Ath Jøderne ſkulle ſee huem de haffue kaarſfeſtet/ och de andre / ſom ere Henninger / vchriſtne / Tyrcker / Saracener etc. Skulle i lige maade ſee/huem de haffue foracter och hues lemmer de haffue forfuld och ihiel ſlaget / ſom er den rette ærens Herre / huilcken der da kommer / met ſtor krafft och herlighed/oc vil tage til ſig i ſit euige Rige alle ſine Chriſtne oc i ſin haſtighed oc vrede/vil nedſtøde alle vgudelige och vantro Menniſker i Helffuedis Affgrund.

At dette ſkal vere/ paa ſamme tid

menni-

menniskens Søns tegen / kand mand (hoss Zachariæ spaadom) ocsaa der met beuise / at det er seet aff mange trofaste Mennisker / huorledis Guds Søn haffuer aller rede nogene gange i saadan Kaarsfestelsis skickelse ladet sig see vnder Himmelen.

Efterdi saadan menniskens Søns tegen er lenge siden seet aff nogne Mennisker / da kunde wi der aff intet andet beslutte eller foruente / end ath Guds Søn vil snarlige i saadan skickelse lade sig see aff det gandske Menniskens Slegt.

Och da skulle alle Slecter paa Jordē hyle.

Disse ord / stadfeste ocsaa den forstand / och betydelse (som sagt er) om Menniskens Søns tegen / som er / at alle folck paa Jorden skulle der faar besynderlige hyle oc vere bange / at de see den samme komme ned aff Himmelen /

huilc-

huilcken en part aff dem haffue kaarssfestet/en part haffue slemmelige foractet hannem och hans hellige ord/och mer søgt effter timelige/och forgengelige tingist end effter hans Rige/ at de skulde da see den huilcken de haffue saa ønckelig stunget/det skal met de andre forskreckelser (som ere giffue tilkende) bryde hiertene sønder paa de vgudelige/oc da skal deris hylen oc græden begyndis / och skal siden vare til euig tid. Oc er det forskreckeligt at høre oc tusinde gange verre at forfare /at alle slecter paa Jorden skulle hyle / Huilcket bør ath forstaais / effter som Scrifften plever ath forkynde / ath de fromme Christnis oc Guds vdualdis tal haffue altid / verit lidet oc ringe/ oc den vgudelige hob/ hoss en slegt effter den anden / haffuer verit den største hob ved huilcken de fromme deris tal haffuer saa gaat som intet verit regnet/saa at det er ret oc vel sagt/ ath alle slecter paa Jorden skulle hyle / Thi

 iblant

iblant saadan en stor hob Menniskens hylen och græden / skal mand saa gaat som intet kūde mercke huilcke de frōme ere / och Gud skal dog iblant den store hob vel see oc kende dem.

Saa er nu Summen paa det som skee skal / naar Dōmedagen begyndis / effter vor Herris Christi egne ord / ath stray effter Solen oc Maanen bliffue formørckede oc ingen kand see sig om / da skal Himmelen begynde at gaa i Bylger / bugnis / knage och sønder brydis oc falde sammen / oc i det same skal en stor Jld optendis i mørcket / met huilcken Elementerne skulle smelte och (som Petrus siger) Jorden huad der paa er / skal brende / oc som Christus siger / virtutes cælorum commouebuntur / Alt detsom i Himmelen och paa Jorden skal beuegis / sønder brydis / falde / knage oc buldre / betencke huer ved sig / huilcken forskreckelige siun det er / at see i en mørck nat en stor Stad brende i en klar / lue och høre Husene

knage

knage oc falde. Item/høre huor øncke-
lige vnge och gamle Mennifke raabe oc
skrige i Staden/ Saadant at see oc hø-
re er intet vden barne leg / mod den stø-
re Ild som skal brende i den ganske Ver-
den/ aff huilcken alle slecter paa iorden
skulleønckelig hyle / raabe / och skrige.

Efftherdi saadant skal io vere for me-
git forferdeligt paa sãme tid/oc skal vere
en begyndelse til de vgudelig deris evi-
ge hylen / skelien oc beberen / Da lader
oss fordi nu om vende oss til den samme
korsfeste Jesum Christum/paa det wi
kũde da met ith glad hierte oc ansict see
til hãnem/ naar hand vil gøre ende paa
denne Verden/ oc komme ned aff Him-
melen/de fromme til trøst och genløs-
ning/och de vgudelige til en evig for-
skreckelse/Jeg troer for min person ath
ville it Mẽniske meget oc tit tencke paa
saadã handel som Dõmedagen skal skee/
den syndede aldrig mere / men voctede
sig for Synd/det meste hand kunde.

Oc de skulle see Mēniskens Søn kōme i Skyerne/met stor krafft och herlighed.

Euangelisten Matthæus sagde tilforne/huorledis at vor Herre Christus vil først lade obenbare Menniskens søns tegen ned aff Himmelen/ oc strax der effter vil lade sig see i Skyerne met stor krafft och herlighed / Saa ringe och ydmøgelig som hand kom tilforn ned aff Himmelen /och anammede vort Kød oc Blod / Saa herlig oc megtig vil hand da lade sig see igen/ oc saa skrøbelig som hand gaff sig tilkende her i Verden/i huilcken skørbelighed hand lod sig binde/ hudstryge/ krone och kaarfeste/saa sterck och veldig/vil hand da tuert om igen komme ned aff Himmelen.

Tilforne (som Esaias siger) haffde hand sit Herredømme oc regimen-

te paa

te paa sin skuldre / Men paa Dommedagen vil hand føre sit Scepter i haanden/heffne sig offuer sine fiende/oc beuise sin størcke oc mact mod dem/ oc i sin grumme vrede och hastighed lade binde/pine / och martere dem igen til euige tid. Tilforne kom hand ridendis paa en Asen / Men da vil hand lade sig see i Skyerne/met al sin himmelske Skare/oc met Basuner / huilcken herlighed intet Menniske kand met noget ord nock forklare / icke kand mand heller finde nogle lignelser her paa Jordē ved huilcken mand kand ligne dēne herlighed.

De Romere / effter som de finge nogē Seeruinding da lode de intet staa til bage som kunde tienne til deris ære/ praal och herlighed/ der til sparede de huercken Guld/Søffue / heller dyrebar Stene / och hulde deris Triumph saa herlig/ ath der maatte staa en bag paa Keyserens Triumph Vogen/ och idelige huiske hannem i ørnene / ath

 hand

hand skulde i saadan stor praal/ ære/ vc herligheh /icke forglemme sig selff/ Men betencke ath hand vor ligeuel intet vden eth dødeligt Menniske. Saadan herlighed er intet vden idel barne leg mod den herlige Triumph met huilcken Guds Søn skal komme ned aff Himmelen / met alle sine Engle/ Som S: Pouel ocsaa bescriffuer 1. Thessal: 4. At Herren vil selff ned stige aff Himmelen met it anskreg/och met Guds Basune etc. Lige som mand pleyer i Strid at raabe/vel vundet vel vundet/oc som mand siger om Tyrckerne / naar de hastelige offuer falde deris fiende/da raabe de oc skrige lige som de haffde fanget Seyeruinding offuer Fienderne / Saadan ith anskrig skal den bemandede Herre Jesus Christus/ oc alle Engle / Ja alle Creatur/ giffue aff sig paa Dommedagen/oc sige/ lenge nock/oc alt for lenge haffuer Verden staait/ lad nu gaa til grunde/ sla her/ sla der/ oc lad Dieffuelen ochans Lem-

mer faa deris rette euige fortiente løn/ J det samme skulle Guds største Kartoffiter gaa løss/ som skal vere Guds Torden oc Liunit / met huilcket hand skal i ith øye blick skiude Himmel och Jorden til grunde / Som Christus siger/Luc: xvij. At lige som ith Liunit skinner aff øster och hen i vester / saa skal ocsaa menniskens Søns tilkommelse bliffue.

Det er vmueligt/at noget Menniske kand betencke / meget mindre vdpredicke den store krafft/mact/ herlighed och Triumph Guds Søn skal da komme ned aff Himmelen / ned mod sine Fiende/oc gøre ende paa Verden/ Gud giffue det ath wi som kaldis Christne/kūde da see til vor gēløsning/ Jesum Christum met ith gladt hierte / oc god samuittighed/oc fare op imod hannem / bliffue saa hoss hannem til euig tid.

Nu følger effter/ huorledis det skal haffue sig met de dødis Opstandelse/ och huorlunde alle Menniske skulle komme faar Christi Domstoel.

Der om taler vor Herre Christus met saadanne ord.

Och hand skal vdsende sine Engle met klare Basuner/ och de skulle tilhobe samle sine vdualde aff de fire Væer/ fra den ene Himmels ende til den anden.

Først skulde ieg giffue tilkende paa huad tid de døde skulle opstaa/ Men effterdi vor Herre Christus och

den

den hellige Scrifft/taler intet besynder-
ligt der om/saa kand ieg icke heller ta-
le noget vist der om. Dog troer ieg
det for min person / ath de døde skulle
icke da staa først op/naar Himmel och
Jord er forgangne och alt det(som sagt
er) der høret til verdsens forderffuelse
frem farit/Men de skulle opstaa mit i
den skreckelige væsen/ naar Himmelen
oc Jorden begynder at knage/ buldre/
och falde i huer andre/och naar menni-
skens Søns tegen stunis vnder Him-
melen/at de som da leffue paa Jorden
skulle icke aleniste see menniskens Søn
komme i Skyerne/Men ocsaa de som
da nylige ere bleffne leffuende igen/ eff-
terdi det gelder dem alle lige meget.

Effter denne mening taler vor
Herre Christus her / Och siger icke/ at
Englene skulle (effter verdsens forstø-
ring) opuecke de døde/Men at de skul-
le tilhobe samle dem som ere opstand-
ne/oc føre dem for Jesu Christi Dom-
stoel/Saa troer ieg fordi at strax Gudz

Kartoffuet Tordē oc Liunit gaar løſſ/ oc Verdē brēder i en liws lue/oc Him-mel oc Jord falde i huer andre / ath de døde ſkulle da haſtelige opueckis / aff den øffuerſte Engels røſt/det er / Je-ſu Christi Røſt/ſom ſkal lyde oc klinge offuer den gandſke Verden/ſom en Ba-ſune/ſaa at døden ſkal da vige/oc alle de ſom Døde ere ſkulle faa til liffue/ oc reyſe ſige løſtelige offuer ende/Lige naar Krigſfolck ſom ligge paa Jorden oc ſoffue/de høre Baſunen klinge i ør-nene/ſaa reyſe de ſig haſteljge op / och ſtaa offuer ende/oc ſee ſig om.

Men huorledis Menniſkene bliff-ue vfortærede oc ved mact huldne i den Jld oc Lue/met huicken Himmelen oc Jorden ſkulle ſmelte / det ſkal intet for-hindre min tro / effterdi der er intet vmueligt for Gud/ och haffuer hand ocſaa met gerningen tilforn beuiſt ſaa-dan ſin mact/den tid hand beuarede de tre Mend i en gloende Offuen/ ſaa at

Jlden

Ilden kund intet skade dem / Dan: iij.
Lige som de bleffue leffuende beuare-
de den tid / saa kand hand ocsaa nu i
Dommedags Ild / beuare bgaade dem
som da leffue/oc som nylige ere bleffne
opreyste aff døde.

Der til met siger ocsaa vor Herre Christus/at Englene skulle tilhobe samle de vdualde / aff alle Vraaer i Verden/Men om de wgudelige och fordømpte Menniske taler hand intet/ dog er det vist ath de skulle ocsaa opstaa/ Men Christus giffuer her til kende ath de gode Engle skulle icke tage imod dem/oc føre dem for Dom/men alle Dieffle skal tage imod dem. At lige saa venlige och kerlige de hellige Engle skulle skicke sig mod Guds vdualde och tage dem met glæde och herlighed / och føre dem til vor Herrre Christum / Saa grummelige forferlige / och wbarmhiertelige

skulle tuert om/ de onde Engle /gribe fat paa de wgudelige kroppe/ oc ruske dem vd aff deris graffuer / oc bliffuer saadant de wgudelige forferdeligere end noget Menniske nu kand sige eller betencke.

Jeg troer visselig/at vilde Menni-sken nu i denne siste tid giffue nogit act her paa met deris tancker / da syn-dede de icke saa groffuelige som de nu gøre/ Men(disuer) den største hob vil icke lade sig sige/och vil icke helder tro det skal saa gaa til paa Dommedagen (som sagt er) der for fare de frem i de-ris Synder met løst/oc glæde/foruden fryct / Men de fromme Christne lade sig her vdi gerne vnderuise / och voete sig for Synden/at de altid kunde vere berede at gaa imod deris kere Brud-gom Jesum Christum. Thi da skal huer komme for Christi Domstoel/ met sit register/ Men de fromme som haffue her i Verden ladet sig bestenc-ke met det wskyldige Lams Blod oc

ladet

ladet vor Herris Christi Blod affto
dem aff deris Synder/ de komme frem
met liffsens Bog/ oc deris Register er
vdslet met rôt bleck/ som er Jesu Chri-
sti Blod/ Men de vgudelige som haff-
ue her i Verden faret frem i Synden
foruden pænitentz / oc haffue taget de-
ris Synder met sig i graffuen/ de skul-
le icke aleniste tage met sig deris onde
gerninger/ oc handel/ for Christi Dom-
stoel / Men de skulle ocsaa (som Chri-
stus siger / Matth: 12. Cap:) gøre
skarp Regenskab for huert vnytteligt
ord de haffue taled / Oc her aff skulle
alle vgudelige vel betencke / huad det
kand hielpe dem/ at de skiule/ forsuare/
oc smøcke deris Synder for Menniskē
i denne Verden / efftterde de skulle dog
alle sammen (i huor lønlige de haffue
verit) paa den dag obenbaris icke ale-
niste for alle Menniske/ men ocsaa for
den hellige Trefoldighed/ oc alle hel-
lige Engle.

O Gud giffue det/ at de vgude-
lige

lige som i dag foruden nogen samuittighed/oc Gudz fryct/gøre alt det onde dem lyster/ville dette betencke/da kunde de onde her met dragis til bage fra Synd/oc rette oc bedre sig.

Huad her kunde videre handlis om de dødis Opstandelse/det hører mand idelig i lige predickerner och i Catechismi forklaring.

Wi skulle io visse vore hiertet om denne vor trois Artickel / Jeg troer legemmens Opstandelse etc. Oc stødde al Phantesi och Dieffuelens huskud til bage som vilde gøre oss tuil raadige om denne Artickel/oc sige/ Jeg troer paa Gud Fader alsomegtiste etc. Der er ingen tingist vmuelig for hannem / Met sit krafftige ord skabte hand Himmel och Jord/ oc lige som der hand sagde ath Jorden skulle giffue aff sig Græss och Vrter / och det krøb stray op aff Jorden / Saa skul-

ocsaa

ocſaa de døde krybe op aff Jorden/
naar Herren ſkal raabe oc ſige / Staar
op i døde oc kommer for Dom / Som
Chriſtus ſiger Johannis i det vj. Cap:
Ath tiden ſkal komme / ath de ſom
ere i Graffuerne ſkulle høre menniſkens
Søns Røſt / och komme her frem/
ath wi ſkulle io der vere viſſe paa /
ſaa haffuer hand beuiſt tilforn
i det hand ekon met ith ord opuecte
try Menniſke aff døde her i Verden/
foruden de mange ſom ginge vd aff
deris Graffuer / den tid vor Herre
Chriſtus døde paa Kaarſſit / huo ſom
troer paa mig (ſiger hand) endog hand
døer/da ſkal hād leffue/Hād ſtod ocſaa
ſelff veldelige op fra de døde och foer
op til Himmels/och ſiger om alle de
ſom tro paa hannem / huor ieg er/
der ſkal min Tienere ocſaa vere.

Denne Artickel kaldis vor trois
Artickel/oc icke vor forſtands Artickel/
Der

Der faar er det daarligt oc vgudeligt/ ath tencke saa / Jeg kand icke forstaa/ huorledis ath de som ere for nogle tusinde Aar bleffne til Muld oc Aske skulle staa op igen/oc faa til liffs/Der faar vil ieg icke helder tro ath saadant skal nogen tid skee/det er lige som mand vilde sige/Jeg forstaar icke huorledis ieg seer met mine øyne/ hører met mine ørne/taler met min Tunge. Item huordis Kornet voxer/Der faar vil ieg icke tro at ieg seer/hører/taler/och at Kornet voxer etc. Kunde Gud icke gøre mere end wi kunde forstaa / da vaare hand icke Gud/det hider som scrifften taler/ dixit et facta sunt / Gud sagde ekon ith ord / saa bleff det strax giort/ huo kād forstaa/at der skulle vere Kød/ Blod/Been / och fiere i ith Høns Eg eller gaase Eg/Dog seer mand/at effter Eget er raadet oc lucter ilde / da kommer der en deylig leffuendis Kylling vdkrybende/J lige maade forfare wi at Kornet ligger Vinteren igennem

i Jor-

i Jorden/oc kommer mod Sommeren deylige op aff Jorden igen/ Som Christus ocsaa siger / ath bliffuer ith Korn icke kastet i Jorden/da bliffuer det alene etc.

Christne menniskers Død haffuer formedelst vor Herre Christum mist sin Titel oc naffn/oc kaldis nu en søffn/ som Scrifften giffuer mange stede til kende.

Der er ocsaa intet i Verden mand kand bedre ligne ith Christet Menniskes Død oc Opstandelse ved / end ved it Menniskes naturlige søffn/ ath lige som ith Menniske legger sig ned til søffn om afftenen / met det hob at hand vil opuogne igen/Saa giffuer en Christen sig hen i dødsens søffn/met det hob ath hand skal opueckis igen.

Item lige som ith Menniske der er tret aff suaart arbeyde/er glad hand kand faa ro oc huile/Saa maa ocsaa it Christet Menniske/ effter denne verdsens møde / och arbeyde / vel vere til-

 freds/

frede/ at hand kunde soffue sødelig hen i Herren.

Item / lige som ith Menniske naar det soffuer / endog det kand icke da huercken see / høre / eller tale etc. Dog er det ligeuel leffuendis / I lige maade enddog ith Christet Menniske soffuer dødsens søffn / dog leffuer det lige vel for Gud / Och i den Iord och Muld/ som ith Menniske er bleffuen til/ er skiult det euige liff/ huilcket paa Dommedagen skal obenbaris/ naar det-te forgengelige Legemme skal i føris i vforgengelighed etc.

Item/ lige som ith Mennisk naar hand haffuer vel soffuit bliffuer der aff let/ tidig/ oc vel til pass / I lige maa-de skulle wi oc saa/ naar wi vogne op aff vor døds søffn/ bliffue lette/ stercke/ oc sunde / oc aldrige mere lide noget ont/ mē bliffue vor Herre Jesu Christo lige/ om wi ellers haffue troen paa hannem.

Item/ Saa lettelig ith menniske

kand op veckis aff sin naturlige søffn / Saa lettelige skal oc saa Jesus Christus met sin røst op vecke alle menniske paa Dommedagen.

Der faar naar du legger dig ned i din seng om afftenen til søffns/da tenck ved dig/ See saa skal ieg en gang leg- gis ned i min Graff til ro oc huile/bed saa ath Gud vilde giffue dig en salig Affgang aff denne Verden/ Och naar du vogner och reyser dig op om morge nen/da tenck/See saa skal ieg vogne oc reyse mig op aff min soffue seng paa Dommedagen/ oc bed saa/ oc sige/ O Gud/giffue mig en gledelig opstãdelse paa Domme dagen.

See/saa skulle wi lige som wi ere visse paa / ath wi skulle en gang død/ocsaa i lige maade vere visse paa/ at wi skulle en gang opstaa aff døde/ och icke bliffue euindelige ligendis i

Graffuen. Thi skulde wi icke staa op aff døde/da vaare wi(som S: Pouel siger)wselere end alle andre Creatur/ Item da haffde Christus lidt pine och død tilforgeffuis/oc da vaare det gandske predicke Embede oc Sacramenterne wduelige/Da vaare det altsammen falskt som Propheterne / Christus/ och Apostelerne haffde predicket om legemmēs opstādelse/Det siger S: Pouel klarlige j. Corinth. xv. Item / da haffde Gud ingen loff oc ære aff Menniskē i den anden Verden/Men nu vide wi aff den gandske hellige Scrifft/at vor Herre Christus er en euig Konge/saa haffuer hand ocsaa ith euigt Rige/det er / ith euigt folck som skal euindelige leffue och tiene hannem i sand hellighed/oc Retferdighed.

Lad oss fordi sige aff hiertit som den fromme Job sagde / Jeg veed vist/ at min frelsere leffuer / oc hand skal her effter opuecke mig aff Jorden/ oc ieg skal omgiffuis met denne min Hud/ oc

ieg

35

ieg skal see Gud i mit Kød. Den sam-
me skal ieg see for mig/oc mine øyne
skulle skue hannem / och
ingen fremmer.

Nu følger effter / huor-ledis det skal forhandles met dem/ och den siste Sententz som skal aff-sigis/Der om taler vor Her-re Christus / och siger saa.

NAar mēniskens Søn kommer i sin herlig-hed/och alle Engle met hānem/da skal hand set-te sig paa sin Maiestetz Stoel/oc lade til sig for-samle alle folck/ oc skille

dem fra huer andre/lige
som en Hiurde / affskil-
ler ſſaarne fra Buckene/
och ſkal beſkicke ſſaar-
ne hoſſ ſin høyre ſide/
och Buckene hoſſ den
venſtre ſide / Saa ſkal
da Kongen ſige til dem/
som ſtaar ved høyre
ſide/ Kommer hid i be-
nedidede min Himmel-
ſke Faders / och beſid-
der det Rige som eder
er bered aff Verdſens
Begyn-

begyndelse / Jeg vaar hungerig etc.

J disse ord / skulle wi først flit telige betracte / met huad herlighed/ hand vil komme / och paa huilcken kaastelig Stoel hand vil sette sig paa/ och sige Dom aff / Men huor herlig den Stoel skal vere pryder/ och smøc ket/kunde wi huercken met ord vdtale eller met nogen lignelse forklare / Thi om samme Stoel vaare end giort aff edele Stene/ arabiske Guld/Elephant been/och aff alt det som wi acte for det alsom skønniste och kaasteligste/ da er det dog ringe actendis / efftersom samme Stoel skal ick vere bygd met menniskens hender/men skal beredis oc smøckis i Himmelen / och her ned føris/och skal vere herligere och skønnere end noget Menniske kand betencke.

Derneſt siger vor Herre Christus/ at hand vil giffue sig ned aff Himmelē

at dømme offuer den gandske Verden/ Hand vil icke da komme i saa arm en skickelse som hand kom første gang ned aff Himmelen/ laa i Staalden i en Krube/ oc siden som en fattig Tømmermands søn omgickis met sine Disciple/ met obenbare Syndere oc Tollere/ oc red ind i Hierusalem paa ith Asen etc. Men hād vil kōme met større mact oc herlighed/ end noget Mēniske kand met tancker begribe/ i det at denne herlighed/ skal langt offuer gaa / al den herlighed som wi dødelige Menniske vide at sige aff her i Verdn / Er fordi bedre intet end lidet ath tale om denne herlighed.

Det fiunis for oss at vere en herlig beskuelse/ naar en Keyser drager aff en Stad hen i en anden/ met beprydede Heste/ Folck/ oc Vogne/ saa at wi der offuer glemme mundene obne / Men huad kommer det ved denne spectackel / oc herlighed/ met huilcken Guds Søn/ en Konge offuer alle Konger/ vil komme ned

me ned aff Himmelen/aff sin faders
skød/i en blanck Sky/met Basuner oc
den gandske himmelske Herskare.
Dette maa huer tencke det beste hand
kand/ Men dog ligger der mest mact
paa/ at it Menniske flittelige betracter
huorledis hand kand da bliffue bestan-
dig for Christi Domstoel/at hand kand
faa met alle trofaste Christne euige ære
oc herlighed hoss Dommeren/ och icke
euig skam oc vanære met alle wgude-
lige/Saadanne tancker ere nyttelige til
Gudfryctighed/oc findskab mod Syn-
den.

Til det tredie/effter som hand tale-
de om den herlighed hand vilde selff kō-
me personlig vdi/til Dommen/ Saa
taler hand ocsaa fremi om de hellige
Engle/som skulle vere hans Bisiddere/
Saa at Dommen skal icke skee i vinc-
kel och vraa/ Men obenbarlig vnder
oben Himmel/och icke i Dommerens
neruerelse aleniste/ Mēocsaa i alle hel-
lige Englers/ oc Helligens neruerel-

 se/saa

se/saa ath de vgudeligis beskemmelse skal bliffue dis større. Forfarenhed giffuer tilkende / ath en Misdedere holder det for stor naade om hand tagis aff dage i Fengsel/ eller paa en sted som icke mange folck ere tilstede/ tuert om igen forøgis Misdederens Marter/ om mange folck see paa den vdød hand fanger aff Verden/ J lige maade/ i det vor Herre Christus taler om Engelernis neruerelse / vil hand der met giffue oss paa begge sider ath betencke / Ath de som ere Christne i Troen/och hendis Fructer/skulle i alle Englernis/Patriachernis/ Propheternis/och alle Guds vdualdis neruerelse/ opheffuis til euig ære / och de vgudelige skulle da beskemmis i denne store Himmelske skaris neruerelse/ saa de skulle henge Hoffuedet ned/som en Tyff der staar for Dom.

Dette altsammen setter den fromme Herre Christus paa maalit/at wi skulle io vaacte oss for kødelige Tryghed/

hed/oc nu i naadens tid/beflite oss ef-
ter at bekomme ære och herlighed paa
Dommedagen/oc at wi kunde vndgaa
den store skam oc vanære de vgudelige
skal offuer gaa/Saa haffue wi nu vil-
kaar/ at vduelie huilcket oss lyster.

Til det fierde / paa det intet skal
staa tilbage (paa vor Herris Christi
vegne/som hører til vor euige ære/ oc
salighed/Da siger hand fremi/ at for
saadan hans herlige Domstoel / skulle
alle Menniske komme at staa/som no-
gen tid haffue verit paa Jorden / och
huad nu er lønligt/oc skiult/skal da klar-
lige obenbaris for den gandske Verden/
saa at all vgudelige Menniskens han-
del/lønlige Raad/Tancker/oc Anslag/
skal settis for alle menniskers Ansict/de
vgudelige til euige beskemmelse/ och
plage/oc tuert imod/alle fröme Christ-
nis gode gerninger (som Verden nu
intet acter/huilcke de haffue ocsaa selff
forglēt oc huldit sig vnyttige Tienere)
de

de skulle klarlige obenbaris for gandske Verden/dem til stor ære/ saa ath en drick kalt vand som de haffue giffuit deris fattige neste / skal icke bliffue forglemt / Der faar see sig huert Mēniske vel faare/huorledis hand skicker sig her i Verden/baade i lønlige och obenbarlige handel/Thi tiden skal komme/paa huilcken alting skal obenbaris.

Til det femte/giffuer vor Herre Christus her tilkende/huorledis ath før end Dommen skal affsigis / da vil hand beskicke de vgudelige til den venstre side / och de vdualde til den høyre side / oc saa met alle sine Engle grandgiffuelige paa begge sider beskue / baade de onde och de gode før end hand vdraaber den siste sententz.

Dett siger hand for denne sag skyld/ ath wi skulle io betencke huilcken euige haandhed dem skal offuer gaa/ som staa paa den vestre/ siden och tuert imod igen huilcken stor ære dem skal vederfaris/som staa paa den høyre side.

Der

Der faar/efftrdi wi ſtunde alle aff na-
turen effter ære i denne Verden/ oc leg-
ge vind paa at vndgaa ſkam oc vanæ-
re / ſaa ſkulle wi fordi i her. Verden
ſticke al vort leffnit der effter / ath wi
kunde paa den dag beſtaa met ære for
alle Engle oc Menniſke / oc bliffue fun-
det paa den høyre ſide / huilcket ieg
giffuer huert Chriſtet Menniſke vi-
dere at betracte,

Til det ſiette/ſiger vor Herre
Chriſtus / huorledis hand vil ſige en
endelige oc wryggelig Dom aff / met
faa ord/ **Ite/Venite**/Gaar hen/oc
kommer hid/huilcke ord/der ſiunis nu
at vere ſimple oc enfoldige/ Men paa
den tid ſkulle de ſkære igennem hiertit
iblant den vgudelige hob/lige ſom it
tue eggit Suerd/Och effterdi det ſkal
vere de ſiſte ord/huilcke wi ſkulle høre/
enten met glade / eller forſkreckelſe/
Der faar ſiger hand oſſ diſſe ord til
forne/at wi/ſkulle io betencke dem vel/
oc beſkicke vort gandſke leffnit der ef-
ter. J

effter. J dette neruerendis leffnit kand ingen hierte Sorig vederfare en Misdedere større/huercken i Fengselet eller i Døden/end naar hand hører at Dömeren siger en endelige Dom aff/ offuer hannem/ J lige maade huad for en stor/ vsigelige hiertens Angist / och Bangphed / de vgudelige skulle føle/ naar Guds Søn/som en aluorlig och streng Dommere/vil dømme dem hen til den euige Død/och Fordømmelse/ det kand intet Menniske nock begribe/ eller vdsige.

Til det siuende/Gør vor Herre Christus/ocsaa met thu ord/en euig skils misse mellom de gode oc de onde/ oc giffuer de fromme Himmelen/ och de onde støder hand ned til Helffuede/ oc siger til fromme/kommer hid i benedidede min himmelske Faders/ oc besidder det Rige/som eder er bered aff begyndelsen/Jeg vaar hungerig och i spisede mig etc. Huorledis det Antichristiske Folck met vforstandighed/ haffue

haffue draget denne Text imod vor
saligheds Artickel / vil ieg paa denne
tid intet røre om / effterdi (Gud vere
euig loff) vor retferdigheds Artickel
predickis idelige oc retsindelige aff alle
Predickestole i Danmarcks Rige.

Effter vor Herre Christus kal-
der de vdualde sin faders velsignede/
da er det i sig selff klart / at wi haffue
icke selff met vore egne gerninger vel-
signet oss/ Men at wi haffue bekommet
oc vndfanget velsignelse / aleniste aff
Guds naade/ skenck oc gaffue/ foruden
nogen vor fortieniste eller verdskyld.
Item/ effter som Christus ocsaa siger/
at Himmerigs Rige er oss bered fra
begyndelsen / før end wi komme til
Verden/ och som S: Pouel siger/ før
end verdsens Grundual bleff lagt/ saa
besluttis wryggelige der aff / ath wi
haffue icke saadant fortient/ eller for-
huerffuit/ Thi det euige liff er en Gudz
gaffue i Christo Jesu/ sō S. Pouel siger
til de Rom. Dē alsō største verdskyld er
giffuit

giffuit for oss til ath forhuerffue oss Himmelen/ som er Jesus Christus / Oc S: Augustinus siger/ Dona tua non merita tua coronat Deus/ Gud vil beløne oc komme sine egne gaffuer i oss/ oc icke vor fortieniste oc verdskyld/ Jeg vaar hungerig / och i spisede mig etc. Disse ere de beste Fructer som komme aff troen til Jesum Christum/ aff huilcken wi ere bleffne ith gaat Træ / saa skulle wi ocsaa bære god Fruct/ for huilcken Gud vil tacke de fromme/ naar de ere komne ind i Himmerigs Rige/ Oc at fromme Christne icke forlade sig paa saadanne deris gerninger/ men haffue forglemt dem / der giffuer de paa Dõmedagen selff tilkende/ naar de skulle sige/ Naar saae wi dig hungerig/ tørstig etc.

Her effe-

Her effter følger nu det

siste støcke/huorledis det skal haffue sig
i den tilkommendis Verden/baade met
Guds vdualde oc de fordømpte/ath de
fromme skulle haffue wsigelige
glæde oc herlighed/och de onde
skulle haffue wbegribelige/
och wendelige straff
och Martyr.

Om dette siste støcke/taler vor
Herre Christus met faa ord/oc giffuer
dog der met mere tilkende end noget
Menniske kand betencke/och siger saa.

De fordømpte skulle gaa ind i Helffuedis Ild/och de retferdige skulle gaa ind i det euige Liff.

Først taler vor Herre Christus om den gang som menniſken paa Dommedagen ſkulle gaa at/enten hen til den euige Fordømmelſe eller til det euige Liff/enten til wendelig ſtraff/eller vbegribelig herlighed. Exempler eller lignelſer kand mand neppelige finde/ til at forklare diſſe ord met/ Lige som it Menniſke her i Verden/ der haffuer en kaaſtelig och nyttelige gerning forhender/som kand vdgaa/ oc aff alle folck/ komme hannem til ære / huilcket er ekon en forgengelig ære/oc ſnarlige forgaar / J lige maade burde oſſ meget mere/at betencke det euige liffs ære och herlighed/som oſſ ſkal vederfaris/om wi her i Verden rette oc bedre vort onde leffnit/oc tro paa Jeſum Chriſtum/ oc ved den ære och herlighed ſkulle wi her i Verden hu ſaule oſſ i vort Kaarſſ oc modgang. Tuert imod fornemme wi offte her i Verden huilcken en bedrøffuelig och iemmerlig ſiun det er/ naar en Tyff ledis vd til Galien/huilcken ſkam oc honhed hãnem offuergaar/

och

oc huilcken skendelige død hand skal lide/ da tencker huer ved sig/ath hand vaacter sig at saadan iemmer skal icke gaa hannẽ offuer/ formaner sine Børn/ at de skulle ocsaa vaacte sig for Styld oc Galien etc. Huor megit tusinde gange mere skulle wi betencke/ och atuare ocsaa vore Børn / huad for en iemmer oc hiertens Sorig/ der Menniskenskal offuer falde / som skulle paa Domme dagen (effter som Sententzen er affsagt) indgaa i den euige Fordømmelse/ Helffuedis Ild / Huor forskreckeligt dette er/giffuer ieg hueit Christet Menniskis hierte at betencke/ at en kand dis bedre leffue i Guds fryct / och vndgaa denne store iemmer. Betenck huilcken ønckelig oc forferdelig siun det er/ naar ith Menniske kastis her i Verden paa en gloende Ild/ligger oc brender/ Men den Ild oc pine varer icke lenge. Det er tusinde gange forskreckeligere ath kastis hen i den ewige vslyckelige Helffuedis Ild / naar Dommen er affsagt/ Gaar bort i den euige Ild etc. Huo

vill icke nu her i Verden pænitentz/oc bede om naade formedelst Jesum Christum/paa det mand kunde vndgaa saadan euige oc ønckelige straff? O Himmel O Jord / huilcken ønck det er met dem som ere saa forblindede aff Dieffuelen at de icke kunde acte deris euige Fordømmelse.

Item/wi holde meget der aff/ och glædis der ved / naar en veldige Konge och Herre leder en aff sine fattige vnder danner ved haanden / aff it herligt Kammer i ith andet/huor meget tusinde gange mere/burde oss at betencke/ och glæde oss der ved / ath de hellige Engle/de himmelske Førster/ skulle paa Dommedagen lede oss i det euige Liff/ oc i de herlige Boliger som Guds Søn haffuer beredt oss.

Der imod see wi huor forferdeligt det er/her i Verden naar en grummer / blodgeriger Bødel / griber fat paa en Misdedere (sō er dømpt til døden)binder hannem bort til pinen/ och handler ønckelig met det arme Menniske/for-

ske/foruden al Barmhiertighed. Her kunde wi nogenlunde betencke huorledis de wgudelige bliffue til sinde (effter Dommedagen naar Sententzen er aff- sagt) naar den grumme Dieffuel me alt sit selskaff griber fat paa dem/ oc røc- ker dem hastelige bort fra Christi Dó- stoel/ oc drager dem hen met sig til den euige helffuedis Ild/ Jeg tror visselige/ at vilde wi lade noget komme aff dette i vore tancker/ da fore wi icke saa graaff- uelige oc letferdige frem i Synden/ som wi gøre.

Item/ skulle wi ocsaa flittelige ta- ge til hierte/ at vor Herre Christus kal- der det tilkommendis leffnit ith euigt leffnit/ oc de wgudeligis pine oc straff/ en euige straff / som skal begyndis paa Dommedagen/ oc siden aldrig faa en- de. De gamle haffue i fordomdags giffuit folck saadanne tancker at pønse paa/ at de kunde dis mere fly Synden/ oc sagt/ ath de fordømpte Menniske i Helffuede/ foruden affladese ønske och begere/ aff Gud / ath hand vilde sette

 dem

dem en viss tid faar/huor lenge de skulle pines/oc ath hand vilde lade dem faa samme tid at vide/oc vilde de holde det for en stor naade/om hand vilde end sette dem saa lang pinactigheds tid faar/som en liden Fugel kunde huert Aar bort føre ith sand Korn aff ith Bierge/saa stort som Verden er/til saa lenge det vaare alt sammen bort førd/ da haffde de end da nogen forhobning at deris pine kunde en gang faa ende/ Men dette som de ønske oc begere maa dem icke vederfaris/pinen varer euindelige/foruden ende/Det vaare gaat at wi baade selff betenckte dette/och gaffue vore Børn ocsaa saadant tilkende/paa det Synden och kødelige tryghed kunde forhindris.

Fordi disse tuende tingister ere i sandhed større oc forskreckeligere end noget Menniske kand met nogle tancker begribe. Det første/er en stor oc wbegribelige Quale oc Marter/som mand kand see i den wgudelige rige Mand/Det andet er/en euig oc wendelige pi-

lige pine och plage/ Det som kand faa ende/ det kand mand end nogen lunde lide/ Men wendelighed' forøger hiertens Banghed/oc bort tager al forhobning oc fortrøstning.

Vilde wi vnder tiden lade oss dette gaa til hiertet/som er vist/oc visselige skee skal/som alle fordømpte skulle føle oc fornømme/da skulde wi vel tage synden i haanden/och beskue den / før end wi fuldkommede den met gerningen/ oc icke lade den saa lettelige forraske oss/effter huert Menniske skal for sine Synder selff lide euige Marter och Quale/vden saa er hand her i Verden gører pænitentz/och bliffuer forligt igen met Gud/formedelst Jesum Christum/Det er icke mueligt at noget dødeligt Menniske kand nock begrunde/ meget mindre met ord vdtale / Den euige Helffuedis pines grumhed/ och suarhed/ ey helder det euig liffs herlighed. Der for kād ieg icke helder scriffue der oms om ieg gerne vilde/Den hellige

Paulus som vaar opröct i den tredie
Himmel / bekende selff at hand saa /
store vnderlige tingist / som hand icke
kunde vdsige / Men i det andet leffnit
naar wi see Gud / Ansict fra Ansict / da
skulle wi fuldkommelige beskue oc for-
fare / den herlighed som Gud haffuer
beredt för alle dem som hannem elsker /
huilcken herlighed inter dødeligt Men-
niske haffuer nogen tid / met øyene seet /
eller met ørnene hørt / ey helder er kom-
mit i noget Menniskes hierte etc. Gud
vil paa den dag (som Esaias bescriff-
uer) skabe ny Himmel oc ny Jord / vdi
huicke retferdige oc hellige Menniske
skal alenisle haffue deris Boliger vdi /
Thi lige som Dieffuelen er nu ned sku-
det aff Himmel / oc maa aldrig komme
der mere / Saa skal hand ocsaa / oc alle
hans Lemmer forjagis aff Jorden / och
aldrig haffue rom der mere / Saa ath
Guds vdualde skulle da foruden al
fryct oc fare vere nu i Himmelen / nu
paa Jorden / i ith øye blick / lige som wi
kunde i ith øye blick nu vere nogle hun-
drede

drede mile borte met vore tancker / saa skulle wi ocsaa da vere der met vore Legemmer som skulle da vere Guds Søns forklarede Legemme lige. Den tid hand stod op aff døde met ith forklared Legemme / da kunde Dieffuelen inter mere tribulere hannem / da vaar hand (vnden forhindring) nu i Himmelen / nu paa Jorden / nu i Jødeland / nu i Galilæa vnder tiden vaar hand siunlige / vnder tiden vsiunlige etc. See saadanne skulle wi bliffue i den tilkommendis Verdē / da skulle wi ocsaa haffue en euig kerlig Omgengelse met Gud Fader / Søn oc hellig Aand / met alle Guds Engle / och Helligen / Da skal Gud gaa frem (som der staar i S: Hansis Obenbarelse) oc tørre alle taare aff sine vdualdis øyne / saa ath de skulle siden aldrig mere græde / sucke / helder sørge / da skulle wi siunge Gud en euig / Te Deum laudamus / naar wi see ath Dieffuelen och alle hans kroppe falde fra Guds Ansict ned i Helffuedis Augrund / oc wi bliffue da tilbage igen i

him-

himmerigs Rige/O Herre Gud huilc-
ken loff/oc tackſigelſe/ ſkal da lyde/ och
klinge i him̄merigs Rige/ til ewig tid/
Da ſkulle wi faa Guds Billede fuld-
kommelige igen/ och alle de ypperlige
gaffuer ſom wi miſte i Paradiſſ/ Da
ſkulle wi vere vdødlige / ſunde oc ſterc-
ke/ baade til liff oc ſiel. Item/ da ſkul-
le wi kunde kende vore ſiele Sørgere/
Forældre / Børn/ Slect / och Venner
(ſom ere bleffne ſalige) och haffue met
huer andre / en venlige omgengelſe och
ſamtale etc. Lige ſom mand kand icke
nock rangſage eller vdſige denne herlig
hed/ ſom fromme Chriſtne/ ſkulle haffue
hoſſ Gud oc i Gud / i den tilkōmendis
Verdē/ Saa kand mād tuert om igen/
icke heller nock begrunde / den offuer
maade ſuare Pine och Plage / ſom alle
wgudelige ſkulle haffue met Dieffuelen
i helffuedis Augrund til ewig tid.

Effterdi/ oſſ Chriſtne ſkulle veder-
faris paa Dommedag/ ſaa ſtor oc wbe-
gribelig herlighed (ſom ſagt er) da maa
wi vel begere oc ønſke / at den ſamme

tr øſte-

trøſtelige/ och glædelige dag/ maatte
kõme met det ſnariſte/ paa huilcken wi
ſkulle endelige befries fra dēne ælendige
verdſens Jemmer oc nød / och komme
hen til de euige Boliger/ huilcke Jeſus
Chriſtus haffuer beredt alle Guds vd-
ualde/ Thi hand haffuer verit i denne
Verden/ oc giort Brøllup met alle dem
ſom tro paa hannem/ oc er bleffuit kød
aff vort Kød/ oc Been aff vore Been/
Nu er vor kere Brudgom Jeſus Chri-
ſtus hiemfarit til ſit euige Rige och
Keyſerdō/ och bereder der alſom ſkøniſ-
te Boliger til ſin Brud / Naar tiden
er nu kommen/ paa huilcken hand vil
hente hende hiem / Da kommer hand
ſelff ned aff Himmelen mod ſin Brud/
met alſom ſtørſte herlighed / Met den
gandſke himmelſke Herreſkare / met
himmelſke Tromer och Trometer/
och fører hende ſaa met ſig ind i de
euige herlige oc himmelſke Boliger.
Da bliffuer vor Herris Chriſti
Brud (Himmerigis Drotning)
him-

hiertelige glad / och glæder sig met sin kere Brudgom til ewig tid. O Herre Gud / huilcken trøstelige dag den bliffuer / ia / vor genløssels dag / som Christus siger Luc: xxj. Paa den dag begyndis / och den rette alle helligens Dag / som skal vare til ewig tid.

Ville wi fordi rettelige betencke vor sag / da maatte wi vel ønske oc begere / at den salighedts dag kunde komme det snariste / paa det wi kunde dis snarligere komme hiem til vor Herre Jesum Christum. Tale fordi til dig selff / naar du gruer for dødsens tid och domsens Tid / oc siger saa / huor for skyer du at være hoss din kere Brudgom Jesum Christum / huilcken som haffuer dig beuist alsom største kerlighed och troskab mod dig / i det hand genløste dig / met sin bitter Pine oc Død. Tror du ath Verden skulde gøre saadant for dig / som Christus haffuer giort? Huor met beuiser Verden dig saadan Troskab? Ingenlunde / Huor faar vilt du da saa nødigt her bort / oc icke gerne

vere

vere hoss Jesum Christum i det euige Liff.

Verden gaff icke sit liff oc siel for dig / Men hun gør dig alt veermod / sorig och modgang / men Guds Søn hand døde for dig / Saa kant du fordē ingensteds komme som det kand gaa dig bedre oc lycksaligere end hoss hannem. Det er ingen Synd / Død / Siugdom / Sorig / Fristelse / eller nogen Tribulatz / Men det er de hellige Trefoldighed / Det er Guds blide Ansictis beskuelse / det er en venlig samtale met Gud / Der er Engle / Helligen / hellighed / huile oc ro / glæde oc fryd / Item / en euige himmelske Loffsang / først til Gud Fader / som oss haffuer skabt / oc alting for vor skyld. Der nest til Gud Søn / som oss haffuer saa dyre igenløst. Siden til den hellig Aand / som oss i Daaben haffuer hellig giort oc behuldet oss i troen til Jesum Christum / oc i en sand Pœnitentz til vor siste Aandedret / saa at wi ere bleffne salige. O Herre Gud / huo vilde icke gerne vere

der

der/ som saadan vsigelig herlighed er.
Men vilde wi rettelige betencke oss/
Da maa wi vel / met suck oc graad /
hordelig klage paa Dieffuelen/oc vort
egit Kød och Blod/som raader oss til
at wi skulle helder vere her/ end i Him-
merigs Rige/oc kommer oss til at grue
for at vere hoss Jesum Christum / fra
denne Verden. Det ord/**Verden**/
haffuer sit rette naffn paa vort maal/
Ver den/oc paa minder oss/at wi
skulle io helder vere her deden/end wi
være her lenge / S: Peder der hand
vaar met vor Herre Christo paa Ta-
bor Bierg oc fornam der Himmerigs
Glæde och herlighed / da sagde hand/
Mester/her er gaat at vere etc. Som
hand vilde saa sige/Lad oss bliffue de-
den fra Verden / oc aldrig komme der
mere/ Thi i Verden er icke gaat ath
vere / Men her er gaat at vere/ J lige
maade/raabte den fromme Simeon oc
sagde/ Lad nu din tienere fare i fred/
effter dit ord/etc. Saa raabte den hel-
lige

lige Paulus til de Rom: Jeg begerer at affskedis met dette Legemme / och vere hoss min Herre Christum etc.

Lader oss idelige bede/ at Gud vilde ocsaa giffue oss saadant ith hiertelau / at wi io kunde altid haffue vor Herre Christũ oc det euige Liff kerere end denne ganske Verden.

Gud alsommegtiste for sin kere Søns skyld/ Jesu Christi/ giffue oss sin naade til / wi kunde saa skicke oss her i Verden/ at wi maatte met alle Helligen / bliffue bistandige for Jesu Christi Domstoel / och indgaa i det euige Liff och salighed/
Amen.

Finis.

Prentet i Københaffn hoss
Hans Vingaart Aar
1558.

